

บทที่ 5

สรุป วิเคราะห์ และอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) เพื่อศึกษาถึงผลของการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อความคาดหวังในความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์และพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเอง (Self-efficacy) ของแบนดูรา (Bandura, 1997) ร่วมกับการสนทนากลุ่มในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หลังจากนั้นนำมาจับคู่กลุ่มตัวอย่าง (Match Paired) กลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มเปรียบเทียบใน 2 ตัวแปร คือ เพศและอายุ ได้เกษตรกรกลุ่มทดลองจำนวน 30 คนและกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ รูปแบบการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป และแบบสัมภาษณ์ความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช แบบสัมภาษณ์ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เก็บข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2553 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยโดยการทดสอบค่าที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีเพศชายร้อยละ 50 และเพศหญิงมีร้อยละ 50 อายุส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-45 ปี กลุ่มทดลองมีร้อยละ 30 กลุ่มควบคุมร้อยละ 30 โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 45 ปี ด้านสถานภาพการสมรส ส่วนใหญ่มีสถานภาพคู่ โดยกลุ่มทดลองมีร้อยละ 93.3 กลุ่มมีควบคุมร้อยละ 80 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ศึกษาระดับประถมศึกษา โดยกลุ่มทดลองมีร้อยละ 80 กลุ่มควบคุม มีร้อยละ 63.3 ข้อมูลการประกอบอาชีพ กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นเจ้าของไร่หรือเจ้าของสวน โดยกลุ่มทดลองมีร้อยละ 50 กลุ่มควบคุม

มีร้อยละ 73.3 ชนิดของพืชที่ปลูก กลุ่มทดลองส่วนใหญ่ทำไร่มันสำปะหลัง ยางพาราและปลูก สับปะรด ร้อยละ 43.3 ส่วนควบคุมส่วนใหญ่ทำสวนผลไม้และปลูกผัก ร้อยละ 36.7 ด้านรายได้ ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนกลุ่มทดลอง ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในช่วง 10001-15000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 40 กลุ่มควบคุมมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 1000-5000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 70 ระยะเวลาที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่วนใหญ่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นระยะเวลา 6-10 ปี กลุ่มทดลองมีร้อยละ 33.3 กลุ่มควบคุมมี ร้อยละ 37.3 โดยเฉลี่ยใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็น ระยะเวลา 12 ปี ด้านการได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่าส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยดูจากฉลากข้างภาชนะบรรจุสารเคมี กลุ่มทดลองมี ร้อยละ 36.9 กลุ่มควบคุมมีร้อยละ 46.7

2. ภายหลังการทดลอง พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ ความสามารถของตนเอง และเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถ ของตนเองมีความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี กำจัดศัตรูพืชภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($M = 3.42, SD = 3.70$) และ ($M = 2.71, SD = 3.18$) ตามลำดับ

3. ภายหลังการทดลอง พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ ความสามารถของตนเอง และเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถ ของตนเอง มีความคาดหวังในผลลัพธ์ของการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($M = 3.54, SD = 2.91$) และ ($M = 2.84, SD = 2.52$) ตามลำดับ

4. ภายหลังการทดลอง พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ ความสามารถของตนเองมีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชภาพรวม อยู่ในระดับดี ($M = 3.52, SD = 0.21$) ส่วนเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ ความสามารถของตนเอง ภายหลังการทดลองพบว่า มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($M = 2.77, SD = 0.35$)

5. เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีผลต่าง คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี กำจัดศัตรูพืช สูงกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีผลต่าง คะแนนเฉลี่ยด้านความคาดหวังในผลลัพธ์ของการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช สูงกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีผลต่างคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชสูงกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลของการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อความคาดหวังในความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ และพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านความคาดหวังในความสามารถของตนเอง เมื่อเกษตรกรได้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง พบว่า เกษตรกรมีระดับความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองและสูงกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองร่วมกับกระบวนการกลุ่มสามารถส่งเสริมและพัฒนาการรับรู้ความสามารถตนเองของเกษตรกรเพิ่มขึ้น เนื่องจากการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้จัดกระบวนการอย่างเป็นระบบโดยมีกิจกรรมการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง การสร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกรได้มีโอกาสสนทนากลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ เพื่อให้ได้แนวทางในการปฏิบัติและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ซึ่งสมพร รุ่งเรืองกลกิจ (2544) กล่าวว่า การสนทนากลุ่มเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของบุคคลภายในกลุ่มโดยสมาชิกกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ต่าง ๆ เกิดแนวคิดในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา มีเป้าหมายร่วมกันที่จะนำไปสู่การปฏิบัติพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมกับบุคคลนั้น ๆ โดยใช้บรรทัดฐานของกลุ่มแสดงถึงความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และเป็นการส่งเสริมความสามารถของบุคคลอื่นจะส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับแนวคิดของแบนดูรา (Bandura, 1997) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการรับรู้ความสามารถตนเองประกอบด้วยกระบวนการทั้ง 4 วิธี ได้แก่ 1) การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เคยประสบความสำเร็จ 2) การได้เห็นประสบการณ์และแบบอย่างของบุคคลอื่น 3) การชักจูงด้วยคำพูด 4) การกระตุ้นทางอารมณ์ ซึ่งกระบวนการทั้ง 4 วิธี ทำให้เพิ่มความสามารถตนเองและเชื่อว่าสามารถทำได้และการรับรู้ความสามารถตนเอง มีบทบาทสำคัญต่อการริเริ่มกระทำพฤติกรรมใหม่หรือคงพฤติกรรมเดิม

บุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองสูง จะแสวงหาความรู้และหยุดยั้งพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ดังนั้นการรับรู้ความสามารถตนเองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และสอดคล้องกับงานวิจัยของยังศักดิ์ จิตตะโคตร (2542) ศึกษาการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันอันตรายจากการได้รับพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของชาวนาอำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษาชาวนาที่เข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษา โดยมีการกำหนดกิจกรรมให้มีการสาธิตประกอบการให้คำแนะนำ แล้วฝึกปฏิบัติรายบุคคล เป็นวิธีที่ส่งผลให้ชาวนามีพฤติกรรมที่ถูกต้องในเรื่องการรับรู้ความสามารถตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอุภาศิริ เพชรสว่าง และประเสริฐ เล็กสรรเสริฐ (2545) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในจังหวัดนนทบุรี พบว่า การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันอันตราย ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการมีพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช นั้นแสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเองร่วมกับการสนทนากลุ่ม เป็นวิธีที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และส่งผลให้เกษตรกรมีความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพิ่มขึ้น

2. ด้านความคาดหวังในผลลัพธ์ของการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เมื่อเกษตรกรได้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง พบว่าเกษตรกรมีระดับความคาดหวังในผลลัพธ์ของการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองและดีกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่ากิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง ทำให้เกษตรกรเกิดความรู้และประสบการณ์จากการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช แล้วจะเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสุขภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการพัฒนาความคาดหวังในผลลัพธ์การป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้สูงขึ้นเป็นไปตามแนวคิดของแบนดูรา (Bandura, 1997) การได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่ซับซ้อนและได้รับผลรวมที่พึงพอใจ จะทำให้ผู้ที่สังเกตปฏิบัติตาม คาดหวังว่าเขาก็สามารถประสบความสำเร็จได้ถ้าเขาพยายามจริงและไม่ย่อท้อและจากการที่ตัวแบบมีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้สังเกต ทำให้เกษตรกรรู้สึกมั่นใจมากขึ้นว่าพฤติกรรม

ที่เหมาะสมและสามารถทำได้จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองทั้งปัจจุบันและอนาคต จากการสนทนากลุ่มถึงผลที่จะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมการกำหนดความคาดหวังในผลลัพธ์ของกลุ่มช่วยให้เกษตรกรเกิดความคาดหวังในผลลัพธ์เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของยังศักดิ์ จิตตะโคตร (2542) ศึกษาการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันอันตรายจากการได้รับพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของชาวนา อำเภอบัวชุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าหลังเข้าร่วม โปรแกรมสุขศึกษาชาวนาที่เข้าร่วม โปรแกรมสุขศึกษา โดยมีการใช้ตัวแบบมาเล่าประสบการณ์ ทั้งทางบวกและทางลบ มีการอภิปรายกลุ่มและซักถามประเด็นสงสัย ซึ่งช่วยให้บุคคลได้สังเกตและถ้อยตนตามแบบชาวนาตัวแบบทางบวก จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความคาดหวังในผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของอุภาศิริ เพชรสว่าง และประเสริฐ เล็กสรรเสริฐ (2545) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในจังหวัดนนทบุรี พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันอันตราย ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการมีพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช นั้นแสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองร่วมกับการสนทนากลุ่ม โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับตัวแบบ การกำหนดความคาดหวังทั้งกลุ่ม การใช้คำพูดกระตุ้น สร้างแรงจูงใจ ทำให้เกษตรกรมีความคาดหวังในผลลัพธ์เพิ่มสูงขึ้น

3. ด้านพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชพบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองมีระดับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพิ่มขึ้น กว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองและดีกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากผลของการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองร่วมกับกระบวนการกลุ่ม โดยเสนอตัวแบบทำให้เกษตรกรกลุ่มทดลองเห็นแนวทางการปฏิบัติจากตัวแบบ และนำมาเปรียบเทียบกับการปฏิบัติของตนทำให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองว่าตนเองก็สามารถปฏิบัติได้เช่นเดียวกับตัวแบบ ทำให้เกิดความตั้งใจ อดทน สามารถเลือกวิธีการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ โดยการนำความรู้ที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และการสังเกตจากตัวแบบ นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง แล้วนำไปปฏิบัติจริงในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งตามแนวคิดของแบนดูรา (Bandura, 1997) ที่แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองความคาดหวังในผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นที่ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีแนวโน้ม

ที่จะทำแน่นอนส่งผลให้มีความคาดหวังในผลลัพธ์สูงเช่นกัน ความสัมพันธ์ทั้งสองนี้ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจจะกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้น ซึ่งประเมินได้จากการมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ปลอดภัยเพิ่มขึ้น ทั้งขณะเตรียมสารเคมี ขณะฉีดพ่น ภายหลังการฉีดพ่นและพฤติกรรมการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ผลจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่ากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความคาดหวังในผลลัพธ์เพิ่มขึ้น มีความคาดหวังในผลลัพธ์เพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรมีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของยังศักดิ์ จิตตะโคตร (2542) ศึกษาการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อป้องกันอันตรายจากการได้รับพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของชาวนาอำเภอบึงสามพัน จังหวัดบึงสามพัน พบว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษาชาวนาที่เข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษามีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องมากขึ้นกว่าก่อนการทดลองและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอุภาศิริ เพชรสว่าง และประเสริฐ เล็กสรรเสริฐ (2545) ศึกษาประสิทธิผลของ โปรแกรมสุขศึกษาต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในจังหวัดนนทบุรี พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันอันตราย ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการมีพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชนั้น แสดงให้เห็นว่าการที่บุคคลจะมีการเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของตนเองว่าตนเองมีความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นได้ส่งผลให้เขาได้รับผลลัพธ์ที่ตนเองต้องการคือการมีสุขภาพที่ดี ไม่เจ็บป่วยด้วยโรคจากสารเคมีและไม่ต้องเป็นภาระแก่บุตรหลานต้องคอยดูแล ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้อย่างถูกต้องเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงปลายปีซึ่งเกษตรกรมีการฉีดพ่นสารเคมีน้อยครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม จะช่วยให้ได้กลุ่มเกษตรกรที่ฉีดพ่นสารเคมีบ่อยครั้งและได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ขึ้น
2. ควรเพิ่มระยะเวลาในการติดตามผลการปฏิบัติพฤติกรรมของเกษตรกรให้นานขึ้น เพื่อติดตามความยั่งยืนของการปฏิบัติพฤติกรรมของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เชิงทฤษฎี จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองของแบนดูรา ร่วมกับการสนทนากลุ่มนั้น สามารถทำให้เกษตรกร มีความคาดหวังในความสามารถของ ความคาดหวังในผลลัพธ์และพฤติกรรมในการป้องกัน อันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องเพิ่มขึ้น ดังนั้นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข นักวิชาการ เกษตร บุคคลากรด้านสุขภาพ เจ้าหน้าที่ฝ่ายอาชีวอนามัย ควรนำกิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ ไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อื่น หรือนำไปปรับใช้ในเกษตรกรกลุ่มอื่น เพื่อให้ กลุ่มตัวอย่างเหล่านั้น ได้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

2. เชิงนโยบาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องฝ่ายอาชีวอนามัยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการร่วมมือกันในการดำเนินการ เฝ้าระวังและป้องกันโรคที่เกิดจากสารเคมี โดยการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการ รับรู้ความสามารถของตนเอง โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองของแบนดูรา ร่วมกับการ สนทนา กลุ่มให้แก่เกษตรกรทั่วทั้งจังหวัด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอันตรายจาก สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เช่น ความรู้เกี่ยวกับหลักการใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง อันตรายของสารเคมี แต่ละชนิด ความเป็นพิษต่อร่างกาย วิธีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมี อีกทั้งช่วย ลดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

3. เชิงปฏิบัติ สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปปรับใช้ ดังนี้

3.1 พยาบาลอาชีวอนามัยและผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านการดูแลสุขภาพ สามารถนำ กิจกรรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองไปปรับใช้กับเกษตรกรคนอื่น ๆ ในพื้นที่ เดียวกันและใกล้เคียง เพื่อให้เขาเรียนรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังผลลัพธ์และปรับเปลี่ยน พฤติกรรมที่ถูกต้อง เพราะเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ การนำไปขยายผลจะช่วยให้ เกษตรกรส่วนมากได้รับประโยชน์และมีความปลอดภัยในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ถูกต้อง มากขึ้น

3.2 จากการวิจัยพบว่ากระบวนการพัฒนาการรับรู้ความสามารถตนเองตามแนวคิด ของแบนดูรา (Bandura, 1997) 4 วิธี ได้แก่ 1) การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เคยประสบความสำเร็จ 2) การได้เห็นประสบการณ์และแบบอย่างของบุคคลอื่น 3) การชักจูงด้วยคำพูด 4) การกระตุ้นทาง อารมณ์ ช่วยเพิ่มความสามารถตนเองและช่วยให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ถูกต้องมากขึ้น จึงควรนำทั้ง 4 วิธี มาปรับใช้กับผู้ป่วยที่มีปัญหา เช่น ผู้ป่วย ที่มีปัญหาปฏิบัติงานด้วยท่าทางไม่ถูกต้องทำให้ได้รับบาดเจ็บและปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ผู้ป่วย

เบาหวานและความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมอาหารได้ทำให้เกิดโรคแทรกซ้อน เพื่อให้เขาเหล่านั้นรับรู้ความสามารถของตนเองและมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ใช้เวลาในการทำกิจกรรม 8 สัปดาห์ ซึ่งเป็นการศึกษาพฤติกรรมในช่วงเวลาสั้น ๆ ซึ่งพฤติกรรมอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาระยะยาวและศึกษาความต่อเนื่องของพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร จะช่วยให้ทราบว่าเกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นอย่างไร
2. การศึกษาครั้งนี้วัดผลเฉพาะเกษตรกรที่ทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีในครอบครัวครั้งต่อไปควรศึกษาในผู้รับจ้างฉีดพ่นสารเคมีด้วย เพื่อศึกษาผลของพฤติกรรม เนื่องจากผู้ที่ทำหน้าที่รับจ้างมีการฉีดพ่นสารเคมีบ่อยครั้งและใช้เวลาในการฉีดพ่นนาน การจัดกิจกรรมในผู้รับจ้างฉีดพ่นจะช่วยให้เกษตรกรมีความปลอดภัยมากขึ้น
3. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมของเกษตรกรในพื้นที่อื่น ๆ ด้วย เพื่อสนับสนุนการศึกษาประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมให้ดียิ่งขึ้น
4. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการพัฒนา เครื่องมือและแบบสัมภาษณ์ให้สามารถเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น